

Tento výrazně arкто-alpínský mech s eurosibiřským areálem (cf. Duell 1985) tedy skutečně na Slovensku roste a dalším výzkumem mechorostů Tater lze předpokládat objevení dalších lokalit.

Literatura

- Chalubinski T. (1886): Enumeratio Muscorum frondosorum Tatrensiu hucusque cognitarum. - Pamietn. Fizjogr., Warszawa, 6: 1-208.
 Duell R. (1985): Distribution of the European and Macaronesian mosses. Part II. - Bryol. Beitr., Rheurd, 5: 110-232.
 Kuc M. (1957): O *Scleropodium ornellanum* (Mol.) Lor. w Tatrach i podobnych do niego modyfikacjach ekologicznych *Scleropodium purum* Limpr. na niżu polskim. - Fragm. Flor. Geobot., Kraków, 3: 79-86.
 Pilous Z. (1956): Fragmenta bryologica 1-10. - Preslia, Praha, 28: 42-51.
 Schimper W.Ph. (1876): Synopsis Muscorum europaeorum. - 886 p., Stuttgartiae.
 Žmuda A. (1915): O roślinności jaskiń tatrańskich. - Rozpr. Wyzd. Mat.-Przyr. AU Kraków, ser. B, 55: 121-179.

Redakční poznámka

Otázka taxonomie a fyto geografie druhu *Scleropodium ornellanum* není dosud jednoznačně vyřešena. Někteří autoři - jako např. Frahm (in Frey et al., Die Moos- und Farnpflanzen Europas, Kleine Kryptogamenflora IV, 1995) - charakterizují tento druh jako arktický, s výskytem pouze v severní části Ruska a na Kolském poloostrově, přičemž rostliny z alpských poloh hor střední Evropy považují - stejně jako typovou položku *S. ornellanum* z Alp - za horské formy *Cirriphyllum pitiferum*. Platným jménem je potom *Scleropodium apiculigerum* (Lindb. & H.Arn.) Frahm.

HERBÁŘ MECHOROSTŮ NÁRODNÍHO MUZEA V PRAZE Bryophyte herbarium of the National Museum in Prague (PRC)

Hana Franklová

Botanické oddělení Národního muzea, 252 43 Průhonice, Česká republika

Abstract: A brief history of bryophyte herbarium (including curators, main collectors) of the National Museum in Prague (PRC) is given. The herbarium contains ca 200 000 of specimens.

Herbář mechorostů Národního muzea patří mezi největší herbáře v České republice s počtem asi 200 tisíc položek. Je rozdělen na dvě samostatné sbírky - játrovky (včetně hlevíků) a mechy. Jeho historie je velmi zajímavá a je úzce spojena i s historií herbáře cévnatých rostlin. O založení herbáře a jeho dalším osudu je možno získat podrobnější informace např. v pracích Bayera (Bayer 1926) a Klášterského (Klásterský 1949).

Položky mechorostů obsahovaly již přírodovědné sbírky Karla Maria Šternberka, které věnoval muzeu při jeho založení v roce 1818. Jeho položky nejsou označeny a dají se v herbáři velmi těžko rozpoznat. Šternberk rozšiřoval sbírky nákupem dalších cenných herbářů. Mezi nejstarší patří herbář játrovek a mechů Augusta Josefa Cordy. Corda působil v muzeu od roku 1835 jako kustod zoologických sbírek, později se však krátkou dobu staral i o botanické sbírky. V roce 1848 se zúčastnil výzkumné cesty do Texasu, ze které se již ale bohužel nevrátil (loď se na zpáteční cestě v Západní Indii potopila). V muzeu po něm zůstal mimo jiné i herbář mechorostů. Položky jsou však označeny jen částečně a mnohé z nich se ztratily. V roce 1853 věnoval muzeu herbář dlouholetý spolupracovník a přítel hraběte Šternberka Filip Maxmilian Opiz. Jeho sbírka je významná tím, že vedle vlastních sběrů obsahuje i položky dalších evropských sběratelů. Opiz je získával prostřednictvím Výměnného ústavu (1819-1858), který sám založil. S Národním muzeem spolupracovali i další botanici, kteří pomáhali při zpracování herbáře a svými sběry rozšířili muzejní sbírky. V období, kdy působil jako kustod botanického oddělení Ladislav Čelakovský, to byli např. Josef Dědeček, Edvin Bayer, Josef Velenovský, Josef Podpěra a další. Dědeček zrevidoval herbář játrovek a výsledky použil v r. 1883 při zpracování díla "Mechy játrovkovité (Hepaticae) květeny

české". Viktor Schiffner a Franz Matouschek zrevidovali skoro celý herbář mechů. Muzejní herbáře používal i Podpěra jako dokladový materiál pro svoje bryologické práce. V letech 1859-1902 získalo muzeum darem herbářové položky Eduarda Hofmanna, Fridricha Veselského, H. Mallého, Josefa Dědečka, Josefa Františka Freyna, Josefa Vilhelma a Františka Malocha, kde se vedle cévnatých rostlin nacházely i mechorosty. Výměnou s Vídeňským muzeem, která pokračovala i v dalších letech, obdrželo Národní muzeum první exsikatové série "Cryptogamae exsiccatae".

Od roku 1903 byl kustodem botanického oddělení Edwin Bayer, který také sbíral mechorosty pro muzejní sbírky. Herbáře cévnatých rostlin a mechorostů byly obohaceny položkami ze sbírek Františka Malocha, Antonína Weidmanna a Josefa Peyla. Byly zakoupeny významné exsikatové sbírky Ernsta Bauera, Viktora Schiffnera, Augusta Kopsche, Waltra Míguly a Franse Verdoorna. V dalších letech, kdy byl vedoucím botanického oddělení I. Klášterský (1933-1948), pokračovalo muzeum v nákupu exsikatových sbírek: Zdeňka Pilouse, Karla Kaviny, Alfreda Hilitzera, Jana Šmardy, E. Bauera (herbář játrovek a rašeliníků) a herbáře kryptogam Josefa Kliky. Největším herbářem mechorostů, který Národní muzeum zakoupilo v roce 1952, byl celý soukromý herbář Josefa Podpěry. Obsahoval asi 40 tisíc položek z Československa, ale i ciziny z let 1898-1950. Mimo této velké sbírky získalo herbáře Vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství při ČVUT (položky K. Kaviny), R. Wihana, J. Suzy a G. Jappa (část herbáře Josefa Schauty). Mechorosty také sbíral bývalý vedoucí botanického oddělení Miloš Deyl (sběry z Československa a Podkarpatské Rusi). V letech 1986-1990 byl zakoupen další velký herbář Z. Pilouse (asi 32 tisíc), který obsahoval vlastní sběry (hlavně r. *Sphagnum*) a položky získané výměnou s cizinou. Muzejní sbírky obohatil i nákup herbáře Miloslava Vondráčka a položky získané z Československa a ciziny na základě výměny exsikatové sbírky "Bryophyta Czechoslovaca exsiccata Ser. I.-VI."

Ó herbář mechorostů se vždy staral kustod botanického oddělení společně s herbářem cévnatých rostlin. Od roku 1968 zastává funkci samostatného kustoda herbáře mechorostů Hana Franklová.

Literatura

- Bayer E. (1926): Botanické sbírky Národního musea. - Čas. Nár. Mus., Praha, 100: 84-113.
Klášterský I. (1949): Botanické sbírky. - In: Národní muzeum 1818-1948, p. 195-209, Praha.

SOUPIS MAP ROZŠÍŘENÍ LIŠEJNÍKŮ V PRACECH ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH AUTORŮ

List of distribution maps of lichens in papers by Czech and Slovak authors

Jiří Liška

Botanický ústav AV ČR, 252 43 Průhonice, Česká republika

Abstract: Index of lichen distribution maps in papers by Czech and Slovak authors comprises lichenological taxonomical and floristical papers as well as bioindication studies and manuscripts (theses). Therefore maps of former Czechoslovakia (CS), Czech (ČR) and Slovak (SR) Republics as well as regional maps are covered. Bibliographical citation includes page and data on type of maps (area: + means surroundings, B = dot map, S = grid map, x means change of distribution map).

Níže uvedený soupis navazuje na podobný soupis týkající se mechorostů zpracovaný Z. Soldánem (viz Bryonora 13: 6-12). Na rozdíl od mechorostů je však velmi málo lichenologických prací zabývajících se rozšířením na větším území, např. na území jedné z republik. Proto soupis týkající se map rozšíření lišejníků se snažil zachytit veškerou bibliografii s mapami, byť pouze malých území. Jsou tedy zahrnuty i bioindikační práce sledující rozšíření vybraných druhů např. v okolí měst. Zahrnuje